talus põllumehena ja möldrina, pärast seda Kudina v. Nava mõisas, samuti tegeliku põllumehena. — Õpetaja-ametit pidades on M. igal pool osa võtnud kohalikust seltskondlikust tööst, juhatades laulukoore, pidades kõnesid ja teotsedes tulunduslikul alal; samuti töötas ta üksvahe ka Lõuna-Eesti Põllum. Keskseltsi sekretärina. 1917. a. juulikuust kuni sama a. oktoobrini oli ta Maapäeva esimeseks sekretäriks ja hiljemini lühikest aega ka I Riigikogu liikmeks, kuid loobus siis tegelikust politikast maapidamise hoolte pärast. — M.-se kirjanduslik tegevus algas Tartus seminari-ajal. Kuigi seminaris ametlikult valitsev vaim õpilasi eesti kirjandusest just pidi võõrutama, olid tagajärjed otse selle vastu. Igatahes ei tohtinud aga õpilased eesti kultuurielust avalikult osa võtta; ja nii ilmus ka M.-se esimene jutustus »Unenäod« a. 1903 »Postimehes« varjunime all, millest ta hiljeminigi on kinni pidanud. Eriraamatuina on temalt ilmunud: pikem jutustus »Kraavitajad« (1906. II tr. Tartu 1910, III tr. 1920), »Hans Tohver« (Tallinna, 1920), »Kusta Poland ja Kukehansu Madis« (Tartu, 1920) »Liblika lend« (Tartu, 1926) ja »Mu kodu« (Tartu, 1927). — M. ilmus eesti kirjandusse E. Peterson'i külarealismi otsese jätkajana ja on seda olnud kogu oma toodangus. Eriti tundub »Kraavitajais« »Rahva-valgustaja« eeskuju, kuid sellest hoolimata on see teos küllaltki iseseisev ja kaaluv kirjanduslik dokument meie külaühiskonna arenemisloost. Seesama igavapoolne, kuid asjalik jutustamisviis valitseb ka M.-se lühemais juttudes. Kogusummas on aga tema toodang õieti väike, otsekui keskteel peatunud. *F. T.*

MÕTTUS, Alfred Julius, tervishoiu- ja seltskonnategelane, sünd. 31. VIII 1886 Hargla klk. Taheva v. õpetaja pojana, õppis aa. 1908—14 Tartu ülikoolis arstiteadust; lõpetanud selle sügisel 1914, teotses Valgas aa. 1915—16 Punase Risti sealse haigemaja vanema arstina ja 1916—18 samas ametis Vene linnade liidu Valga haigemajas, olles peale selle 1917—18 linna tervishoiu-arstiks ja võttes osa kohalikust seltskondlikust elust m. s. »Säde« esimehena. 1919. a. alul siirdus M. Tallinna, kus ta märtsis s. a. määrati Tervishoiu Peavalitsuse juhataja abiks. 1920. a. aprillis nimetati M. sama peavalitsuse juhatajaks, mis ametis ta püsinud senini; selle kõrval oli M. aa. 1922—23 ja 1926—1927 töö-hoolekande-ministri abi, 1919—23 Eesti-Läti piirikomisjoni Eesti delegatsiooni juhataja ja võttis Vabariigi Valitsuse ülesandel osa mitmest rahvusvahelisest konverentsist. Dets. 1927 valiti M. haridusministriks J. Tõnisson'i kabinetis. Seltskonnategelasena on M. olnud: 1922—24 Eesti-Soome Liidu juhatuse esimees, 1923. a alates teatriselts »Estoonia« juhatuse liige ja esimees, kuni 1926. a. lõpuni Kultuurkapitali nõukogu liige ja näitekunsti sihtkapitali valitsuse esimees j. m. Parteiliselt kuulub M. tööerakonda, mille nimekirja järgi valiti 1926. a. III Riigikokku. — 1905. a. alates on M. teotsenud ka kirjanduse ja ajakirjanduse alal, avaldades ilukirjanduslikke töid ja arstiteaduslikke ning politilise sisuga kirjutisi.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

MÕTUS, Aleksander, ärkamisaegne Eesti üliõpilaskonna tegelane, sünd. Tartus 17. XI 1859 potisepa pojana, õppis aa. 1878—82 Tartu ülikoolis usuteadust ja 1882—86 Peterburi ajaloo-filoloogia instituudis keeleteadust, oli Venemaal keskkooliõpetaja, vahepeal rida aa. raskesti haige, siirdus ilmasõja ajal Tartu, kus, kuigi silmanägemise täiesti kaotanud, toimis eraviisil vanade keelte õpetajana ja asub praegugi (1927). — Üliõpilasena etendas M. eesti üliõpilaste keskel silmapaistvat osa. Saanud saksa kasvatuse, oli M. ometi tuline ning sirgejooneline eesti rahvuslane ning andus täielikult ärkamisajal eesti üliõpilaste keskel valmivale püüdele — omandada täieõiguslikuks ning täieväärtuslikuks tunnustamist Tartu üliõpilaskonnas. Kujult rahvusvahelise, kuid sisult täiesti eesti rahvusliku osakonna (korporatsiooni) »Vironia« juhatajana 1881. a. sügisest kuni 1882. a. kevadeni tuli M.-el ühes teiste kaaslastega pidada visa võitlust takistuste vastu, mis eesti üliõpilaste püüetele ette veeretati, kannatada isiklikku halvakspanemist ning mitmesuguseid vintsutusi, kuni ta 1882. a. kevadel teiste korporatsioonide poolt kinnitamata »Vironia« sini-musvalge värvimütsi kandmise ning erajutuajamisel paari kaasvõitlejaga ühe professori kohta avaldatud märkuse pärast ülikoolist välja heideti ning Tartust väljasaatmisele mõisteti. — Eesti avalikust elust võttis M. üliõpilasena osa »Vanemuises« kõnesid pidades ning raamatukogu-hoidja kohuseid täites.

J. K õ p p, Eesti Üliõpil. S.-i ajalugu I (1925), lk. 45—73; Üliõpilasleht 1925, nr. 5, lk. 85—87. *J. K.*